

62. Perjantaina 22 päivänä toukokuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Muistutus valtioneuvoston jäsenten virkatoimen lainvastaisuudesta 1856

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4

2) Ehdotus Venäjän federaation kanssa suhteiden perusteista tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ..... ”

Hallituksen esitys n:o 8
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

Kolmas käsittely:

3) Ehdotus laiksi Venäjän federaation kanssa yhteistyöstä Murmanskin alueella, Karjalan tasavallassa, Pietarissa ja Leningradin alueella tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1864

Hallituksen esitys n:o 9
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen käsittely:

4) Ehdotukset laeiksi patentti- ja rekisterihallituksesta ja patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 25
Talousvaliokunnan mietintö n:o 21

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotukset laeiksi valtion liikelaitoksista annetun lain sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta 1865

Hallituksen esitys n:o 39
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16

6) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 48
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17

7) Ehdotus laiksi eläintautilain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys n:o 36
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6

Esitellä ä n:

8) Hallituksen esitys n:o 59 ammatillisten oppilaitosten ja lukion yhteistoimintaa koskevaksi lainsäädännöksi ..... ”

9) Hallituksen esitys n:o 60 Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kanssa perintö- ja lahjaveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ”

10) Hallituksen esitys n:o 61 Finnyards Oy:n koti- ja ulkomaisten lainojen valtion takauksista ..... ”

11) Hallituksen esitys n:o 62 laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta ..... ”

S.

12) Hallituksen esitys n:o 63 laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 9 ja 14 §:n muuttamisesta 1865

13) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 15 laiksi talletuspankkien toiminnasta annetun lain 54 §:n muuttamisesta .....

14) Ed. Rajamäen ym. lakialoite n:o 16 laiksi kalastuslain muuttamisesta .....

15) Ed. Polvisen ym. lakialoite n:o 17 laiksi enimmäiseläkkeestä .....

Pöydällepanoa varten esitellään:

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksen johdosta laeiksi verotuslain, sairausvakuutuslain 33 §:n ja kansaneläkelain 4 §:n muuttamisesta (HE 49) .....

17) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta, hoidotta jääneestä omaisuudesta annetun lain kumoamisesta (HE 53) .....

18) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä laiksi työntekijäin eläkelain väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 55) .....

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat E. Aho, Astala, Biaudet, Donner, Dromberg, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kauppinen, Koistinen, Lahtinen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Lehtosaari, P. Leppänen, Luttinen, Morri, Norrback, Paasio, Ranta, O. Rehn, Riihijärvi, Rossi, Salolainen, Savela, Takala, Tennilä, Törnqvist ja Uosukainen.

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Isohookana-Asunmaa, O. Rehn ja Paasio.

S. Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. M. Laukkanen, virka tehtävien vuoksi edustajat E. Aho, Huuhtanen, Juhantalo, Lahtinen, Norrback, Ranta, Riihijärvi, Rossi, Tennilä ja Uosukainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Biaudet, Donner, Dromberg, V. Laukkanen, Lehtosaari, Pesälä, Savela, Takala ja Törnqvist, kuluvan kuun 26 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Luttinen ja 27 päivään sairauden vuoksi ed. Astala.

Uusi hallituksen esitys

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella tältä päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 69, joka on nähtävänä pääsihteerin huoneessa.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 109, 123, 130, 134, 140, 141, 149 ja 158. Nämä kysymykset vastauksiin on nyt jaettu edustajille.

Ed. Kalliomäen ym. välikysymys hallituksen suunnittelemista opetustoimen säästötoimenpiteistä

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Kalliomäen ym. allekirjoittama välikysymys n:o 2 hallituksen suunnittelemista opetustoimen säästötoimenpiteistä, jonka välikysymyksen sihtööri lukee.

Sihtööri lukee:

”Eduskunnalle

Eduskunta hyväksyi syksyllä 1990 koulutuspoliittisen selonteon yhteydessä suomalaisen koulutuspolitiikan linjauksiksi tasa-arvon ja kansainvälistymisen sekä piti panostusta koulutukseen erittäin tärkeänä. Eduskunnan ilmaise-

man kannan mukaan 'Keskeinen koulutuksellisen tasa-arvon edellytys ovat yhtäläiset taloudelliset mahdollisuudet eri asteiden koulutukseen. Peruskoulun, lukion ja ammattikoulun sekä opistojen kuten myös korkeakoulujen opetuksen tulee olla jatkossakin ilmaista.' 'Suomen kansainvälisten suhteiden kehitys edellyttää meiltä korkealaatuista ja pitkälle koulutettua työvoimaa.' 'Laskusuhdanteen aikana ei koulutusmenoista tule säästää vaan koulutusta on juuri silloin tuettava entisestään.'

Ohjelmansa perusteella hallitus on samassa ruodussa eduskunnan koulutuspoliittisten teesien kanssa. Hallitusohjelmassa todetaan seuraavaa: 'Kansakunnan voima ja mahdollisuus menestymiseen on sivistyksessä. Hallituksen painopisteenä riippumatta taloudellisista suhdanteista on koulutus, tutkimus ja kulttuuri.'

Hallitus on nyt omilla toimillaan tehnyt tyhjäksi eduskunnan ilmaiseman tahdon ja oman hallitusohjelmansa. Ensimmäinen tuntuma tähän saatiin viime vuoden keväällä, jolloin uusi hallitus toteutti opetustoimessa kovia leikkauksia. Eduskunnassa estettiin lainsäädännölliset tuntekehyksen leikkaamisyritykset peruskoulussa, lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Tästä huolimatta hallitus eduskunnan sivuuttaen toteutti hallinnollisin päätöksin leikkaukset, jotka purevat juuri nyt tämän kevätlukukauden aikana. Ilmoitettujen ennakkotietojen mukaan nämä leikkaukset toivat säästöä runsaat 500 miljoonaa markkaa, josta valtionosuus on noin 300 miljoonaa markkaa. Opetustoimi oli siis alusta asti mukana säästötalkoissa.

Huhtikuun alussa 1992 hallitus esitteli kriisipakettinsa, johon sisältyi opetustoimen menojen supistuksia. Toukokuun puolivälissä valtioneuvosto teki periaatepäätöksen opetustoimen rajuista leikkauksista sekä syyslukukaudelle 1992 että ensi vuodelle. Ne koskevat peruskouluja, lukioita, ammatillisia oppilaitoksia, kansalais- ja työväenopistoja, kansanopistoja, opintokeskuksia, ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia sekä sivistys- ja neuvontajärjestöjä. Säästöiksi hallitus ilmoittaa tälle vuodelle noin 252 miljoonaa markkaa, josta valtionosuus noin 169 miljoonaa markkaa ja kuntien osuus noin 83 miljoonaa markkaa. Vuonna 1993 valtiolle pitäisi kertyä säästöä noin 2,5 miljardia markkaa.

Säästöön haluttujen markkojen määrä on suuri, mutta aiheutetun vahingon hinta on huikea. Koulutusjärjestelmämme on romuttumassa, hallituksen kylmä käsi kouraisee aina esikoulusta yliopistoihin saakka.

Hyvä koulutusjärjestelmä on kilpailutekijä ja edellytys kansainvälistymiselle. Pieni ja syrjäinen Suomi voi kilpailla vain koulutetulla ja ammatitaitoisella työvoimalla. Esimerkiksi koulujen kieliohjelman supistuminen on tämän kanssa räikeässä ristiriidassa.

Eriarvoisuus koulutuksen saannissa kasvaa. Kunnat, kuten lasten ja nuorten vanhemmatkin, ovat taloudellisten edellytystensä suhteen erilaisia. Maksukyky on täysin väärä ratkaisija koulutuksen saannissa. Miten käy erityis- ja tukiopeutusta tarvitsevien? Miten koulumaksut vaikuttavat lukioon ja ammatillisiin oppilaitoksiin hakeutumiseen? Syrjäytyneiden lasten ja nuorten elämän paikkaileminen myöhäisemmässä vaiheessa tulee nyt saavutettuja säästöjä kalliimmaksi.

Työttömien määrä on edelleen ennätysmäisen suuri. Nyt olisi oikea aika sijoittaa täydellä teholla aikuiskoulutukseen. Taloudellisen nousukauden aikanaan alkaessa tarvitaan ammattitaitoista työvoimaa. Tämä aika ennen sitä tulisi käyttää koulutukselliseen valmentautumiseen.

Ristiriita eduskunnalle annetun valtionosuus-uudistuksen ja opetustoimen leikkauspäätösten kanssa on ilmeinen. Hallitus ilmoittaa uudistusta koskevasta poikkeuslaista jo ennen uudistuksen toteutumista. Hallitus aikoo säästää valtion menoja opetustoimessa ja siirtää kunnille lisärasitetta jatkamalla jälkirahoitusmenettelyä sekä leikkaamalla valtionapuja, vaikka hallitusohjelma lupaa, että valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa ei muuteta.

Hallituksen valitsema koulutuspoliittinen linja johtaa sen muiden toimenpiteiden tavoin yhteiskuntaan, jossa ihmisoikeuksien toteutuminen riippuu kansalaisten varallisuudesta.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan väläkysymyksen:

Aikooko hallitus romuttaa koulutusjärjestelmämme toteuttamalla periaatepäätöksensä mukaiset opetustoimen miljardiluokan leikkaukset ja lisätä koulutuksellista eriarvoisuutta, vaikeuttaa aitoa kansainvälistymistä ja näin saattaa Suomen tulevaisuuden uhanalaiseksi?

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 1992

Antti Kalliomäki	Arja Alho
Erja Lahikainen	Jouni Backman
Pentti Lahti-Nuutila	Aarno von Bell

Reijo Laitinen
 Reijo Lindroos
 Paavo Lipponen
 Matti Louekoski
 Leena Luhtanen
 Ulpu Iivari
 Liisa Jaakonsaari
 Anna-Liisa Kasurinen
 Tarja Kautto
 Antero Kekkonen
 Johannes Koskinen
 Pertti Paasio
 Virpa Puisto
 Kari Rajamäki

Jussi Ranta
 Maija Rask
 Jukka Roos
 Timo Roos
 Mikko Rönnholm
 Lea Savolainen
 Timo Laaksonen
 Eila Rimmi
 Iivo Polvi
 Ensio Laine
 Erkki Pulliainen
 Tuija Maaret Pykäläinen
 Ulla Anttila
 Heidi Hautala

Jukka Gustafsson
 Iiris Hacklin
 Tarja Halonen
 Sinikka Hurskainen
 Tuulikki Hämäläinen
 Lauri Metsämäki
 Kyllikki Muttilainen
 Riitta Myller
 Mats Nyby
 Arja Ojala
 Saara-Maria Paakkinen
 Jouko Skinnari
 Erkki Tuomioja
 Marja-Liisa Tykkyläinen
 Kerttu Törnqvist
 Marjatta Vehkaoja
 Marja-Leena Viljamaa
 Raimo Vuoristo
 Matti Vähänäkki
 Esko Helle
 Martti Korhonen
 Juhani Vähäkangas
 Outi Ojala
 Hannele Luukkainen
 Satu Hassi
 Pekka Rätty
 Paavo Nikula
 Pekka Haavisto”

Ensimmäinen varapuhemies:
 Valtioapäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Asia pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Muistutus valtioneuvoston jäsenten virkatoimen lainvastaisuudesta

Ainoa käsittely
 Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies:
 Keskustelu asiasta julistettiin viime tiistaina pidetyssä istunnossa päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Zyskovicz ed. Sasin kannattamana ehdottanut, että asia on raukeava kaikkien valtioneuvoston asianomaisten jäsenten osalta.

Ed. Vähänäkki on ed. Rinteen kannattamana vastustanut raukeamisedotuksen hyväksymistä ja ehdottanut päätettäväksi, että ministereiltä pyydetään muistutuskirjelmän johdosta selitys.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
 Huomautan valtiopäiväjärjestyksen 62 §:n säännöksestä, jonka mukaan edustaja ei häntä henkilökohtaisesti koskevassa asiassa saa olla mukana päätöstä tekemässä.

Äänestys ja päätös:

Ed Zyskoviczin ehdotus ”jaa”, ed. Vähänäkin ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
 Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 41 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 33. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Zyskoviczin ehdotuksen, joten asia on rauennut.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus Venäjän federaation kanssa suhteiden perusteista tehdyn sopimuksen hyväksymisestä

Ainoa käsittely
 Hallituksen esitys n:o 8
 Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies:
 Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Ed. Mäkelän ed. Suhosen kannattamana viime perjantain täysistunnossa tekemä ehdotus sopimuksen hylkäämisestä otetaan nyt huomioon.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 3) asiasta.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Ensimmäisen Suomen ja Venäjän välisen rajan määrittelystä tässä sopimuksessa. Sekä eduskunnassa että sen ulkopuolella on esiintynyt eriäviä näkemyksiä siitä, miten sopimuksen 3 artikla tulkitaan, jossa ra-

jasta puhutaan. Itse luen sen kirjaimellisesti siten, että viittaus Etykiin tarkoittaa, että rajoja on mahdollista neuvottelemalla muuttaa eli että 3 artikla ei merkitse sitoutumista rajan nykyiseen sijaintiin vaan ainoastaan siihen, että ainoa keino rajan siirtämiseksi on rauhanomainen neuvottelu. Tämä on erittäin järjevä periaate. Muistutan, että Etyk-asiakirjan voimassa ollessa useiden Euroopan valtioiden rajat ovat rauhanomaisen prosessin tuloksena muuttuneet ja on jopa syntynyt uusia valtioita.

Varsinaisesti aikomukseni on kuitenkin käsitellä sopimuksen 10 artiklaa.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa mietinnössään aivan oikein, että sopimuksen 10 artikla on sen innovatiivisimpia piirteitä. Ulkoasiainvaliokunta korostaa tätä kohtaa ja edellyttää, että hallitus yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa laatii toimenpideohjelman Venäjän suomensukuisten kansojen ja niiden kulttuurin tukemiseksi. Olen tästä asiasta samaa mieltä ulkoasiainvaliokunnan kanssa. Pidän erittäin tärkeänä, että sopimus antaa Suomelle mahdollisuudet ryhtyä entistä aktiivisemmaksi subjektiksi siinä prosessissa, joka on lähtenyt käyntiin siksi, että sekä suomalaisille että kielisukulaisillemme on tullut tilaa hahmottaa identiteettiään uudella tavalla, uusia mahdollisuuksia vaalia ja kunnioittaa omaa ominaislaatuaan ja paikkaansa muiden kansojen joukossa.

Kuten ed. Haavisto edellisen kerran sopimuksesta keskusteltaessa toi esille, ulkoasiainvaliokunnan kuulemat asiantuntijat ovat kertoneet varsin karuja tosiasioita Venäjän suomensukuisten kansojen nykyisestä asemasta. Esimerkiksi Unescon uhanalaisten kielten listalla on monta suomalais-ugrilaista kieltä. Muutamia suomalais-ugrilaisia kieliä on häviämässä suunnilleen 10 vuoden kuluessa, koska kaikki niiden puhujat ovat jo niin vanhoja. Katson, että kansojen monimuotoisuuden säilyttäminen on luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen verrattavissa oleva asia. Suomella on tässä asiassa mielestäni aivan erityinen vastuu siksi, että niin moni uhanalainen kieli on Suomen sukulaiskieli. Kansojen ja kielten katoaminen merkitsee korvaamatonta kulttuuriperinnön katoamista, ihmiskunnan muistin katoamista.

Venäjän suomalais-ugrilaiset kansat pitivät ilmeisesti kaikkien aikojen ensimmäisen kokouksensa viime viikonvaihteessa Udmurtian pääkaupungissa Izhevskissä. Tähän asti näiden kansojen edustajat ovat voineet kokoontua yhteen vain tieteen merkeissä kielentutkijoina ja kansan

tieteilijöinä. Nyt on siis tullut mahdolliseksi kokoontua varsinaisten kansojen edustajina. Noin 3,5 miljoonasta suomalais-ugrilaisiin kansoihin kuuluvasta ihmisestä oli edustettuna 13 kansan edustajat ja paikalla oli seuraajia myös Suomesta, Unkarista ja Virossa. Venäjän suomalais-ugrilaisten kansojen itsetunnon ja itsetietoisuuden nousu on tapahtunut rinnan muiden kansallisten ryhmien itsetietoisuuden heräämisen kanssa. Esimerkiksi samaan aikaan, kun suomalais-ugrilaisten kansojen edustajat kokoontuivat, pidettiin slaavilaisten kansojen kokous. Venäjän suomalais-ugrilaisten kansojen kokouksessa kävi selvästi ilmi, että nämä kansat kokevat tällä hetkellä Suomen eräänlaiseksi johtotähddekseen, kansaksi, josta he voivat olla ylpeitä, koska suomalaiset ovat osoittaneet käytännössä, että suomalais-ugrilaisten kansa voi nousta maailman eturiviin sekä taloudellisesti että kulttuurin ja sosiaaliturvan aloilla.

Nyt olisi hyvin tärkeätä, että Suomi vastaisi tähän haasteeseen. Virallinen Suomihan on tähän asti suhtautunut suomalais-ugrilaiseen yhteistyöhön varsin passiivisesti. Kansalaisjärjestöjen tasolla yhteistyö sen sijaan on alkanut viritä. Yhtenä esimerkkinä on pari vuotta sitten tapahtunut Castrén-seuran perustaminen suomalaisen ja uralilaisten kansojen eräänlaiseksi ystävyysseuraksi. Aloite seuran perustamiseen tuli tutkijoilta, mutta sen tavoite ei ole niinkään tutkimuksen kuin käytännöllisen yhteistyön ja avun edistäminen.

Viime viikonloppuna pidetyssä Venäjän suomalais-ugrilaisten kansojen kokouksessa päätettiin niinkin kunnianhimoisesta tavoitteesta kuin suomalais-ugrilaisten kansainyhteisön luomisesta. Tämä tarkoittaa taloudellisten, kaupallisten, kulttuuristen ja tiedotusyhteyksien kehittämistä, tieteellistä ja tutkimusyhteistyötä. Kokous kutsui vielä tälle vuodelle koolle ensimmäisen suomalais-ugrilaisten kansojen maailmankongressin Komin pääkaupunkiin Syktyvkariin. Pidän erittäin tärkeänä sitä, että virallinen Suomi suhtautuisi tähän myönteisesti.

Kokouksessa esitettiin myös suomalais-ugrilaisten maailman julistamista ekologisesti terveeksi vyöhykkeeksi maapallolla. Se edellyttäisi esimerkiksi kemiallisen ja aseteollisuuden lopettamista Udmurtiassa sekä hantien ja mansien alueella tapahtuvan öljynporauksen ainakin perusteellista uudistamista, ellei lopettamista. Öljyn poraamisen takiahan on surutta tuhottu niitä luonnonoloja, joihin hanti- ja mansialkuperäisväestön omat alkuperäiset elinkeinot perustuvat.

Kokouksessa tuotiin myös esille se, että tällä hetkellä Venäjällä ei ole lainsäädäntöä alkupe- räiskansojen oikeuksista eikä myöskään ratifioi- tuina kansainvälisiä sopimuksia tästä aiheesta.

Suomessa nyt käsiteltävänä olevan sopimuk- sen 10 artikla pitää nähdä oleelliseksi päänavauk- seksi tällä alalla. Katsoisin, että se, että virallinen Suomi on tähän asti suhtautunut niin passiivisesti suomalais-ugrilaiseen yhteistyöhön, johtuu siitä, että Suomessa ei pitkään ole oikeastaan ole uskallettu riittävästi arvostaa omia juuria, sitä meidän kulttuurissamme ja juurissamme ja perin- nössämme, mikä on nimenomaan meille ikiomaa.

Toisen maailmansodan jälkeisen ajan, jolloin itä—länsi-vastakkainasettelu oli viime vuosiin asti kärkevä, suomalaiset joutuivat määrittele- mään itsensä lähinnä suhteessa ns. itään ja ns. länteen. Geopoliittinen asemamme ja viime soti- en katkerat kokemukset sitoivat meidät monissa käytännön asioissa ns. itään, mutta samaan aikaan henkisesti suomalaisten valtaosa kuiten- kin halusi korostaa läntisyyttään. Itse suhtaudun aika toiveikkaasti siihen, että itä—länsi-vastak- kainasettelun lieventäminen antaa paitsi poliit- tista myös henkistä tilaa oman identiteetin näke- miseen vapautuneemmin ja tarkemmin, antaa henkistä tilaa myös meidän omien itäisten juu- riemme kunnioittamiseen.

Monestihan, kun Suomessa puhutaan itäisistä juuristamme, tarkoitetaan lähinnä pitkää kon- taktiamme slaavilaisten kansojen kanssa. Mutta itse asiassa meillä on sellainen itäinen perinne, joka on vielä pitempi. Niiden tietojen mukaan, joita minulla on, kielentutkijoiden nykyinen kä- sitys on se, että noin 6 000 vuotta sitten suoma- lais-ugrilaiset kansat asuttivat suunnilleen koko- naan Itämeren ja Uralin välistä aluetta, tosin harvakeen. Slaavilaiset kansat tulivat tälle alu- eelle myöhemmin ja eristivät suomalais-ugrilai- set kansat saarekkeiksi, joiden kieli ja kulttuuri alkoi sittemmin eriytyä toisistaan. Myös arke- ologiset löydöt osoittavat, että tuhansien vuosien ajan esihistorian aikana Suomessa asuvat ovat kuuluneet ns. kampakeraamisella kaudella kult- tuuripiiriin, jonka alue on suunnilleen sama kuin se, millä suomalais-ugrilaisia kansoja nyt asuu.

Kerron tämän siksi, että minusta Suomen aktiivisuus Venäjän suomalais-ugrilai- sten tukemisessa niiden kansallisen olemassa- olon turvaamiseksi ei ole pelkästään hyvänteke- väisyyttä tai epäitsekästä kulttuurihenkeä, vaan siinä on kysymys myös meidän oman itseymmär- ryksemme kehittämisestä.

Edustajat Isohookana-Asunmaa ja O. Rehn merkitään läsnä oleviksi.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Venäjän federaation kanssa solmittava sopimus korostaa mm. voimakasta pyrkimystä ympäristönsuojelu- yhteistyöhön. Haluan kiinnittää eduskunnan huomiota seikkaan, josta viime viikkoina on vähitellen tihkunut tietoja. Joulukuussa 1990 silloisessa Neuvostoliitossa perustettiin ydinvoi- maministeriön keskeisten johtavien virkamiesten toimesta uusi kaupallinen organisaatio nimeltä Chetek, jonka tarkoitus on ryhtyä kehittämään ja markkinoimaan ns. rauhanomaisia ydinräjä- ytyksiä. Niillä katsotaan voitavan ratkaista mm. ydinjätteiden ja ongelmajätteiden tuhoaminen maan alla, yhtä hyvin myös kaivosten räjäyttä- minen, joenuomien suuntaaminen uusille urille. Kysymys on laajamittaisesta kansainvälisestä bisneksestä, jolla on lähinnä kaksi perustetta.

Ensimmäinen on se, että Venäjän federaatio arvelee saavansa tällä tavalla ulkomaista valuut- ta. Menetelmää on käyty markkinoimassa jopa Amerikan mantereella asti. Toiseksi kysymys on siitä, että kylmän sodan aikakauden päättämisen jälkeen Neuvostoliiton ja sitä seuranneen Venä- jän ydinvoimateollinen ja sotilasteollinen kom- pleksi hakee uutta oikeutusta. Aivan ilmeisesti sitä on haettu nyt rauhanomaisten ydinräjäytysten aloittamisesta.

Tämän vuoden helmikuussa presidentti Jelt- sin vieraili salaisessa ydinkaupungissa, jonka koodi on Arzamas-16. Vierailun jälkeen atomi- voimaministeri Mihailov luonnosteli esitettyjen tietojen mukaan salaisen asetuksen, jonka tar- koitus oli päättää hiljaisesti aikoinaan julistettu väliaikainen ydinkoekiello. Presidentti Jeltsin siis allekirjoitti tämän asetuksen. Sen kopioita on nähty tässäkin salissa eräissä seminaareissa, mutta kaikesta huolimatta ulkoministeri ei aina- kaan vielä pari kuukautta sitten ollut tietoinen asetuksesta. Ulkoministeri Väyrynen kylläkin lupasi, että heti, kun tieto siitä, että Venäjällä aloitetaan uudestaan ydinkokeet, vahvistuu, Suomi esittää tästä oman protestinsa.

Nyt olisi syytä muistaa, että kysymys ei todel- lakaan ole ainoastaan sotilaallisista ydinkokeis- ta, joiden tarkoitus on jatkaa edelleen ydinasei- den kehittelyä, vaan kysymys on myös uudesta kaupallisesta tekniikasta. Venäjän ydinvoimami- nisteri Mihailov myönsi viime syksynä, että maanalaisetkin ydinkokeet aiheuttavat päästöjä ilmakehään. Pidän ehdottoman tärkeänä, että

tätä uuta sopimusta solmittaessa muistetaan pyrkimys ympäristösuojeluyhteistyöhön. Pidän ehdottoman tärkeänä sitä, että ulkoministeriö ja ympäristöministeriö ottavat tämänkin asian esille, kun ympäristönsuojeluyhteistyötä käynnistetään.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hautala kiinnitti huomiota suunnitelmiin aloittaa ydinkokeet Novaja Zemljalla uudestaan. Kun aikaisemmin tänä keväänä ministeri Väyrynen oli täällä suullisella kyselytunnilla vastaamassa tätä koskeviin kysymyksiin, hän todellakin sanoi, että hallitus seuraa tilannetta ja kun tiedot vahvistuvat, niin Suomen hallituskin on valmis protestoimaan, ja tätä protestia odotetaan yhä. Tästä on ollut julkisuudessa jo paljon tietoja. Jeltsinin asetuksen teksti on olemassa, ja TV:ssäkin on esitetty, miten näitä rauhanomaisia ydinkokeita markkinoidaan jo maailmalla.

Mielestäni on ylipäättään ihmeellistä, ettei ministeri Väyrynen ole tämän Venäjä-sopimuksen käsittelyn yhteydessä lainkaan esiintynyt nyt eduskunnassa eikä tuonut esille omia näkökantojaan ja tietojaan. Nimenomaan tässä ympäristöyhteistyössä ja ympäristönsuojelun sektorilla tänä päivänä on niin suuria haasteita, että näistä pitäisi tässä salissa enemmänkin puhua tämän sopimuksen hyväksymisen yhteydessä.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyse ei ole niinkään siitä, että ulkoministeriön pitäisi protestoida, vaan sen pitäisi käydä ennakolta asiallisiin keskusteluihin Venäjän federaation hallituksen kanssa mielellään suoraan pääkallonpaikalla, jos Jeltsinin ja hänen esikuntansa kanssa on mahdollista neuvotella. Novaja Zemljan kysymys on todella merkittävä Suomen kannalta ja totta kai laajemminkin, globaalissa mittakaavassa suorastaan, ja siellä ei meno voi entiseen tapaan jatkua. Se on selvää. Suomen ja Pohjoismaiden tehtävä yhdessä ennen kaikkea on pyrkiä jo ennakolta, ennen kuin se protestivaihe tulee, keskustelemaan näistä asioista ja saamaan järkeviä ratkaisuja aikaan.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Suomen eduskunta on tänään päättämässä lopullisesti Suomen ja Venäjän välisestä sopimuksesta, joka on luonteeltaan valtiosopimus. Sopimuksen suuren merkityksen johdosta hallitus on ilmoituksensa mukaan halunnut tuoda sopimuksen eduskunnan käsittelyyn, vaikka siihen ei kuulemma

mitään perustuslaillista velvoitetta olisi ollutkaan. Tämä jos mikä osoittaa, ettei eduskunnalla ole ulkopoliittisissa kysymyksissä juurikaan sananvaltaa, koska edes näin mittavaa sopimusta ei olisi tarvinnut lainkaan tuoda eduskunnan ratkaistavaksi.

Olen vapaana kansanedustajana ja vastuullisena SMP:n puheenjohtajana esittänyt edustajatoverini Hannu Suhosen kannattamana sopimuksen hylkäämistä. Myös ed. Marita Jurva on ilmoittanut äänestävänsä sopimuksen hylkäämisen puolesta.

Hylkäysehdotukseni päämotiivi on uuden sopimuksen 3 artikla, joka käsittelee Suomen ja Venäjän välistä rajaa. Artiklan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat säilyttämään yhteisen rajansa hyvän naapuruuden ja yhteistyön rajana Etykin päätösasiakirjan mukaisesti sen loukkamattomuutta ja toistensa alueellista koskemattomuutta kunnioittaen.

Tämän artiklan hyväksyminen merkitsee käytännössä Suomen luopumista mahdollisuudesta tarkistaa sopimusteitse maamme itärajaa ja saada Karjala neuvotteluteitse takaisin Suomelle. Sopimuksen hyväksymisellä lyödään samalla kuoliaaksi Suomen kansan laajojen piirien ja erityisesti maamme karjalaisten toiveet entisen rakkaan lääninsä liittämistä takaisin Suomeen.

Tällaisen riippakiviartiklan hyväksyminen Suomen ja Venäjän sopimukseen on käsittämättöä ajankohtana, jolloin Itä-Euroopan entiset kommunistiset valtiot ovat Neuvostoliiton luhistumisen myötä karistaneet Moskovon ikeen päältä. Samalla on myös laajasti mitätöity toisen maailmansodan aikaisia aluemiehityksiä, kuten on tapahtunut Baltian maiden kohdalla.

Venäjä on myös omalta osaltaan vaatimassa Hrushtshevin aikana Ukrainalle luovutettua Krimin niemimaata takaisin itselleen. Japani ei ole luopunut vaatimasta Neuvostoliiton sodassa miehittämiä Kuriilien saaria takaisin. Näistä rajakysymyksistä neuvotellaan varmasti lähi-vuosina asianomaisten maiden kesken.

Miksi Suomen pitäisi tyytyä sopimusteitse pakastamaan Stalinin väkivalloin tekemät anastukset Suomelta, kun kerran venäläiset itsekin ovat jo virallisesti tuominneet Stalinin rikokset? Hyvät naapurisuhteet Suomen ja Venäjän välillä antavat kaikki mahdollisuudet keskustella myös rajakysymyksestä. Muistettakoon, että Venäjän entinen varapääministeri Gennadi Burbulis on myöntänyt rajakysymyksen olemassaolon Suomen ja Venäjän välillä. Samaa mieltä on myös Venäjän uusi Helsingin lähettiläs Juri Derjabin.

Rajakysymyksen julkisella ylläpitämisellä ja esitykselläni Suomen ja Venäjän välisen sopimuksen hylkäämisestä ei ole mitään tekemistä uhmamielen tai ulkopolitiittisen aisanylipotkimisen kanssa. En vain voi pitää Suomen ja Venäjän välistä sopimusta raja- ym. vastaavine vanhoine yya-liturgioineen välttämättömänä asiakirjana kylmän sodan kahleesta vapautuneessa, yhden-tymään pyrkivässä Euroopassa. Ei yksikään muu läntinen demokratia, Pohjoismaista puhumattakaan, ole solminut hengeltään tällaista riippakivisopimusta Venäjän kanssa. Eikö suomalaisten olisi jo korkea aika ryhdistäytyä suhteissaan itänaapuriinsa Venäjään ja tyytyä uuden aikakauden alettua tekemään senkin kanssa vain normaaleja kauppaa-, kulttuuri-, ympäristö- ym. sopimuksia? Suomen ja Venäjän välinen sopimus maittemme välisten suhteiden perusteista on kaiken lisäksi sisällöltään tulkinnanvaraisempi kuin rauennut yya-sopimus ja tässä mielessä Suomelle selvästi epäedullisempi. Uudessa sopimuksessa kuultavat vielä läpi kylmän sodan aikaiset ja kadonneet uhkakuvat, vaikka maittemme suhteiden perustaksi sopimuksessa määritelläänkin Etykin ja Pariisin asiakirjojen kuin myös YK:n peruskirjan ylväät määräykset ja periaatteet.

Ed. Paasio merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Lähialuesopimuksessa ihan pariin kohtaan kiinnittäisin huomiota: ensinnäkin karjalan kielen säilyttämiseen. Meillähän on tietynlainen intressiristiriita olemassa Karjalan lähialueilla. Suomen ja nimenomaan eri järjestöjen tarkoituksena on lisätä suomen kielen opetusta peruskouluasteella Karjalassa. Se on tietysti sellaisenaan erinomaisen hyvä asia siinäkin mielessä, että pyritään näiden lähialueiden työskentelyä ja kulttuurisuhteita lähentämään meihin. Mutta siinä on kuitenkin ristiriita sikäli, että jos pelkästään tähän kiinnitetään huomiota, niin karjalan oma kieli jää silloin toisarvoiseen asemaan ja tapahuu niin, että karjalan kieli kuolee pois lopullisesti. Silloin suomen kieli on tietyllä tavalla työnnetty karjalan kielen sijaan, mikä ei ole missään tapauksessa kulttuurin ja lähialueilla olevan kulttuurikehityksen tavoitteiden mukaista. Tässä on siis ristiriita, jota en osaa ratkaista muuten kuin siten, että asiaa pitäisi tarkastella tältä kannalta.

Toinen asia koskee inkerinsuomalaisia. Inkerinsuomalaisia käsitellään Suomessa paluumuuttajina, ja kuitenkin lähialuesopimuksesta asiantuntijankemykset kertovat, että sopimus alkuperäiskansojen oman kulttuurin säilyttämisestä koskee myöskin Suomeen tulleita inkerinsuomalaisia. On ristiriitaista, että heidät toisaalta katsotaan paluumuuttajiksi tiettyine etuineen, ja toisaalta katsotaan, että Suomella on velvollisuus turvata alkuperäiskansana heidän kulttuurinsa ja kielensä täällä Suomessa. Siinäkin on tietynlainen ristiriita, johon pitäisi tulevaisuudessa kiinnittää huomiota. Nämä eivät ole synkronissa toistensa kanssa.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Jo silloin, kun sopimusta eduskunnassa edellisellä kerralla käsiteltiin, SMP:n edustajille esitettiin kysymys, johon ainakaan minä valitettavasti en kuullut vastausta, joten toistan sen: Miten SMP on ajatellut järjestää niiden noin 300 000 venäläisen tai muun kuin suomalaisen ihmisen asumisen sen jälkeen, kun vaatimus Karjalan takaisin saamisesta on toteutunut, niin kuin he tätä asiaa ajattelevat? Mielestäni on todella hyvin populistista SMP:ltä viedä tällaista ajatusta eteenpäin, jos tähän kysymykseen ei haluta vastata.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä vastaan suoraan ed. Myllerin kysymykseen. Hän ei ole ilmeisesti seurannut aikaisempia istuntoja ihan tarkasti. SMP:n eduskuntaryhmän enemmistö — ed. Riihijärvi ei ole täällä nyt paikalla, hän on poissa, mutta ilmoituksensa mukaan hänkin — kannattaa ulkoasiainvaliokunnan mietintöä. Siitä poiketen meillä on vapaus tehdä omantuntonsa mukaisesti. Kolme kansanedustajaa ovat sillä kannalla, että Venäjän federaation kanssa solmittava ja nyt ratkaisevassa käsittelyssä oleva sopimus tulisi hylätä. Näin ollen, ed. Myller, tietenkin mielenkiinnosta olen erittäin iloinen, kun katselitte minua tarkasti ja syyttävästi, mutta teidän pitäisi huomioida ja seurata tarkasti istuntojen kulkua, että tiedätte, mistä on kysymys.

Ei SMP eduskuntaryhmänä ole tämän sopimuksen hylkäämisen kannalla. Valtaosa meistä seuraa sitä kantaa, mikä on otettu ulkoasiainvaliokunnassa, mutta kun meillä on oikeus ja vapaus eduskuntaryhmässä ottaa myöskin toisenlainen kanta, niin kolme kansanedustajaa ovat sitä mieltä, että sopimus pitäisi hylätä. Tämä tiedoksi ed. Myllerille ja kaikille muillekin, joille

tämä seikka saattaa olla epä tietoista, mutta lopullinen systeemi nähdään sitten äänestyksessä.

Ed. J u r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole kahta vuottakaan aikaa, kun sosialidemokraatit sanoivat, että Suomessa on tilaa jopa 300 000:lle tänne tulevalle pakolaiselle. Nyt meillä ei olisi tilaa sukulaiskansoille, jotka ovat naapureita lähialueilla, omia sukulaiskan- soja. Ei heidän tarvitse sieltä alueelta minnekään lähteä, heillä on siellä oma toimeentulonsa var- masti, jos haluavat sinne jäädä, ja onhan Suo- men valtiolla näköjään varaa. Jos me nyt vahvis- tamme rajat, niin sanoisin, että 10 vuoden kulut- tua Venäjä vetoaa siihen, että heillä on ikimuis- toinen nautintaoikeus tähän alueeseen eivätkä lähde sieltä varmasti koskaan.

Ed. S u h o n e n (vastauspuheenvuoro): Ar- voisa puhemies! Ed. Myller kysyi SMP:n kantaa. Meillä ontietenkin kanta tässäkin asiassa ja var- maan, niin kuin ed. Aittoniemi sanoi, on erilaisia kannanottoja. Harvoin olen yhtynyt ed. Jurvan mielipiteeseen, mutta tässä asiassa lämpimästi. Juuri sitä, että te olette tuomassa erivärisiä kansalaisia ympäri Eurooppaa ja maailmaa tän- ne, me vastustimme, ja te sanoitte meitä rasis- teiksi. Nyt ei saisi edes karjalaiset tai virolaiset enää tulla tänne teidän kantanne mukaisesti. Meidän kantamme on, että he saavat tulla, vaikka he ilmeisesti jäisivät sinne juurilleen. Mutta ei se, että tätä rajaa ei tarkisteta, mistä tänään äänestetään, sitä merkitse, että tätä proble- maa ei tule. Aikanaan karjalaiset asutettiin kyllä tänne. En tiedä, teistäkin joku saattaa olla sieltä tulleita. Oliko välttämätöntä kaikkia pääs- tää? Silloin yhteishengellä asia pystyttiin hoitaa- maan, ja varmaan tämä asia nytkin pystyttäisiin hoitamaan, kun ei oltaisi niin piukkapipoisia, että raja tarkasti vedetään noin tiukkaan.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelu saa mielenkiintois- ia piirteitä. Ensin ed. Myller kysyi SMP:n kan- taan. Siihen vastasi SMP:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja Aittoniemi, joka ei ole SMP:n jäsen. Hän vastasi SMP:n puheenjohtajan Tina Mäkelän puolesta. Mutta ed. Myller kysyi ni- menomaan SMP:n kantaa ja sitä, miten SMP hoitaisi tämän kysymyksen.

Keskustelu sai vielä mielenkiintoisempia jat- kopiirteitä, kun ed. Jurva totesi, että meillä on naapurissa Karjalan alueella sukulaiskansoja, kokonaista 300 000 asukasta. Heistähän valta-

osa on venäläisiä, ja jos taas venäläiset otetaan sukulaiskansaksi, niin heitä riittää kyllä sitten 200 miljoonaa. Kyllä tässä rajoja pitää laveam- minkin aukaista, jos tätä linjaa seurataan. Toi- voisin, että SMP:n kolmen innokkaan sancho- panzan kamppailusta voitaisiin siirtyä itse sopi- muksen peruskysymyksiin.

Raja-asia nyt on haluttu keskusteluun nostaa: Ei mikään kansainvälinen sopimus ole korkeam- man tasoinen kuin sitä seuraava kansainvälinen sopimus. Sopimuksella voidaan muuttaa rajoja ja sopimuksen voimassaoloaikaa, jos tällaiseen tarvetta tulee. Se ei estä neuvotteluja, se ei estä kanssakäymistä, se ei estä sopimuksen muutta- mista, jos tällaiseen myöhemmin tosiaankin tar- vetta ilmenee.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoi- sa puhemies! Kiinnittäisin samaan asiaan huo- miota kuin täällä jo edellä puhuneet.

Ed. Jurva vaalien edellä tuli tunnetuksi kan- sanedustajana, joka omassa vaalikampanjassaan käytti hyväksi pakolaisvastaisuutta. Hän käytti hyväksi sitä, että Suomeen tulleet muutamat sadat pakolaiset ovat aiheuttaneet suomalaisissa tiettyä pelkoa. Hän on nyt valmis hyväksymään 300 000 venäläisen liittämisen rajan tarkistuksel- la osaksi Suomen kansaa. Tällainen ratkaisuhan rajan tarkistuksesta olisi tuloksena. Ed. Jurva ei taida tietää sitä, että näillä 300 000 venäläisellä, jotka rajan tarkistuksen mukana tulisivat Suo- men asukkaiksi, olisi myös täysi liikkumaoikeus ja -vapaus koko Suomen alueella.

Olen hämmästyksellä pannut myös merkille sen, että ed. Jurva kannattaa Suomen jäsenyyttä Euroopan yhteisössä, vaikka se merkitsee sitä, että Suomi menettää oikeuden itsenäiseen pako- lais- ja siirtolaispolitiikkaan. Eikö tässäkin ole joku ristiriita niiden puheiden kanssa, mitä te ennen vaaleja niin kovasti piditte?

Ed. P a a s i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SMP:n taholta tulleeeseen halpahintai- seen propagandaan ei muuten kannata argu- menttien tasolla paljon puuttua paitsi siihen, että SMP puolueena ei tietenkään voi kadota tästä kuvasta sillä tavoin kuin ed. Aittoniemi esitti, koska puolueen puheenjohtaja on vetämässä tätä operaatiota. SMP vastaa siitä ja puolueen puheenjohtaja puolueestaan.

Totean vain, että mitä rajakysymyksiin tulee, niin tällä sopimuksella tilanne rajojen suhteen ei muutu sinne eikä tänne. Siitä ei ole kysymys lainkaan, mutta on nähty pieni rakonen, jolla

uppoavaa laivaa voidaan pitää hetki pinnalla. En usko, että sekään onnistuu.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei muuten keskusteluun minunkaan mielestäni kannattaisi puuttua, mutta ehkä sellaisen asian kuitenkin voisi oikaista, että kansainvälisten sopimusten ja myös YK:n pakolais-sopimuksen tarkoituksena on saada aikaan sellainen kansojen välinen yhteistyömuoto, jolla voitaisiin estää sotia ja myös pakolaisuutta muilla keinoin. Tämä on tietysti kaikkein toivottavin ja kannatettavin muoto pakolaisuuden hoitamiseksi.

Sen sijaan rajakysymysten aggressiivinen hoitaminen on ollut yksi niitä perussyitä, jotka ovat aiheuttaneet pakolaisuutta aikaisemmin Euroopan ulkopuolella, nykyään myös Euroopassa. Toivoisin todellakin, että näitä kahta asiaa ei sotkettaisi keskenään.

Ed. M ä k e l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paasiolle haluan sanoa, että olen erittäin iloinen ja onnellinen siitä, että SMP puolueena on sellaisessa asemassa, että meillä istuu eduskunnassa puolueen puheenjohtaja ja meillä on myös erittäin pätevä eduskuntaryhmän puheenjohtaja. Molemmat voivat ottaa eduskunnassa kantaa ja tuoda niitä asioita esiin, joita meidän kannattajakuntamme ja äänestäjäkuntamme meiltä odottaa, eli meillä molemmilla on salissa puheoikeus.

Se, mitä ed. Aittoniemi esitti, oli ryhmän kanta, ja minä olen, niin kuin sanoin puheenvuorossani, puheenjohtajana esittänyt SMP:n kannan eli sen, että me emme vapaaehtoisesti luovuta mahdollisuutta keskustella Karjalan takaisin saamisesta ja rajoista.

Ed. J u r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laaksolle vastaan, että hän ja hänen kumppaninsa ovat olleet liittämässä koko Suomea Neuvostoliittoon. Jos 300 000 venäläistä nyt rajalla olisikin, se ei mielestäni ole haitta eikä mikään.

Mikä on halpahintaista kosiskelua? Kun 80 000 suomalaista on kuollut rajojen takia, nyt me olemme hyväksymässä noin vain nämä rajat ja minkään näköisiä omantunnon tuskia näköjään tällä eduskunnalla ei ole eikä kunniavelkaa näille ihmisille ja heidän omaisilleen.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että itse en halua sekaantua keskuste-

luun. Minä SMP:n jäsenenä olen ilmoittanut, että minä olen sopimuksen puolesta. Mielestäni äskeinen äänestys päiväjärjestyksen 1) asian osalta osoitti sosialidemokraateissa myös sen, miten häilyväistä se on, mikä on populismia ja mikä ei. Mielestäni äänestyspöytäkirjat päiväjärjestyksen 1) asian osalta osoittavat hyvin pitkälti sosialidemokraattisen puolueen käyttäytymisen.

Arvoisa puhemies! Lähialuesopimuksen 7 artikla toteaa, että sopimuksen liitteet ovat erottamaton osa kyseistä sopimusta, ja 3 artikla taasen toteaa sen, että perustetaan lähialueyhteistyön kehittämisryhmä, jolla on mahdollisuus sitten ilmeisesti yksimielisyysperiaatteella muuttaa näitä liitteitä.

Arvoisa puhemies! Olisikin mielenkiintoista tietää ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajalta ed. Paasiolta, kuinka paljon tähän on kiinnitetty huomiota, lähinnä sen johdosta, että tuntuu hieman oudolta, että valta tavallaan on työryhmätasolla ja sillä on valta muuttaa valtionpäämies- ja eduskuntatasolla päätettyä sopimusta. Tämä on jotenkin sinällään mielenkiintoinen asia, mutta saattaa tietysti olla, että liitteisiin sisältyvät asiat ovat niin pieniä, että niiden merkitys ei ole käytännössä kovinkaan suuri.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Ed. Jurvan tarinoita kuunnellessa tulee mieleen vanha juttu Kekkosesta ja Brezhnevistä. Brezhnev kuulemma esitti Kekkoselle, että kun meillä on näin hyvät suhteet maittemme välillä, eikö raja voitaisi kokonaan poistaa maittemme väliltä. Kekkonen sanoi, että kuules, kun minä olen niin vanha mies, etten jaksa hallita niin suurta valtiota.

Täytyy sanoa, että kun ed. Jurva nyt esittää ilmeisestikin SMP:n kantana, että SMP on valmis ottamaan Suomeen 300 000 venäläistä, tämä kannanotto hakee vertaistiaan historiassa. Luulen, että harva salissa istuva on valmis yhtymään tällaiseen käsitykseen. Varsinkin ne, jotka ovat joutuneet tutustumaan siirtolaispolitiikan mukanaan tuomiin ongelmiin, ovat asiasta kokonaan eri mieltä kuin SMP ja ed. Jurva.

Ed. J u r v a : Arvoisa puhemies! Ed. Laaksolle vastaan vielä, että en suinkaan sanonut, että he saavat tulla tänne noin vain. Minä sanoin, että he voivat jäädä alueelle, jos haluavat sitä. Viimeksi, kun kävin Viipurissa, siellä oli suomen kieltä puhuvia ihmisiä vaikka kuinka paljon. Mikä on nyt aiheuttanut ed. Laakson venäläisvihan? Siinä on minusta pohtimisen arvoinen asia.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Muutama näkökohta. Ensinnäkin ed. Aittoniemen puheenvuoroja olen hyvin tarkkaan seurannut, ja hänellä on ollut tapana kiinnittää huomiota siihen, jos toiset edustajat ovat sortuneet populismiin. Oli mielenkiintoista todeta, että ed. Mäkelän puhuttua ed. Aittoniemi puheenvuorossaan ei kiinnittänyt juuri aikaisemmin puhuneen käyttäytymiseen minkään vertaa huomiota.

Myös kuuntelin ed. Mäkelän puheenvuoron hyvin tarkoin. Siinä päädyttiin samaan tulokseen kuin ed. Jurvakin trion eräänä jäsenenä, siihen, että 300 000 venäjää puhuvaa venäläistä voisi tulla Suomen kansalaisiksi. Sehän tuo mukanaan kolmannen virallisen kielen Suomeen, venäjän. Kun SMP:n triolla on ollut jatkuvasti vaikeuksia ruotsin kielen kanssa, toisen virallisen kotimaisen kielen kanssa, miten ihmeessä te selviäisitte kolmen virallisen kielen kanssa? Lähes mahdoton tehtävä tälle porukalle!

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Tämä on hyvin lämmintä keskustelua näin perjantaina, että tulee hyvä mieli pyhän seuduksi. Esitetty 300 000 venäläistä ei ole tässä kysymyksessä olennaista, otammeko me tästä syystä Karjalan takaisin vai emme ota.

Se on nyt toissijainen asia.

Minä haluan, rouva puhemies, toistaa sen asian, mitä olen ulkoasiainvaliokunnan jäsenenäkin ollut ajamassa ja takaamassa, että Etykin asiakirjojen mukaan meillä säilyy täsmälleen samanlainen oikeus neuvotella Venäjän ja Suomen välisestä rajasta, joka on aikoinaan rauhan-sopimuksessa vahvistettu. Se on yksi mahdollisuus saada Karjala takaisin. Se oikeus säilyy täsmälleen samanlaisena kuin se on ollut tähänkin saakka. Me olemme ulkoasiainvaliokunnassa kuulleet niin paljon asiantuntijoita ja osaamme itsekin lukea.

Toinen mahdollisuus meillä saada Karjala takaisin on julistaa sota Venäjälle, mennä Viipuriin torrakko selässä ja pussihousut jalassa ja sanoa, että nyt pojat aloitettiin. Ottakoot itäisen naapurin ihmiset leikkinä tämän asian, mutta siis meillä on tasan kaksi mahdollisuutta ollut ennen tätä sopimusta ja on tämän sopimuksen jälkeinkin. Voimme käyttää kumpaa haluamme, todennäköisesti neuvottelutietä tässä tapauksessa. Tähän on minun näkemykseni perustunut asiassa, ja sen vuoksi hyväksyn ulkoasiainvaliokunnan mietinnön. Mutta minä en väitä, että se on oikea. Kolmikko saattaa olla ihan oikeassa.

Mistä minä tiedän, minä vain puhun omasta näkemyksestäni.

Ed. V ä h ä n ä k k i: Arvoisa puhemies! Olin vain tähdentänyt ottamatta kantaa siihen, tulisiko Karjala ottaa takaisin tai saada takaisin, että nimenomaan kansainvälisen oikeuden säännökset pätevät nykyään Karjalassa asuville aivan kuin pätivät aikoinaan Suomen karjalaisille. He saavat valita, haluavatko toiseen maahan siirtyvälle alueelleen jäädä vai siirtyä omaan entiseen emämaahansa. SMP:n on turha kuvitella, että rusinat saadaan pullasta eli Pyöreässä tornissa ollaan ilman, että siellä muita paikallisia asukkaita olisi. He jäävät sinne, ja noin 350 000 venäläistä tulee automaattisesti Suomen kansalaisiksi, joilla on sama vapaa kulkuoikeus kuin meillä muillakin. Samat oikeudet kielellisenä vähemmistönä he tulevat pian saamaan. Eli ed. Tina Mäkelän on turha olettaa, ettei venäläisiä saapuisi aika pian hänen kotikonnuilleen. En tiedä, missä ed. Mäkelä asuu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Mäkelä ed. Suhosen kannattamana ehdottanut, että sopimus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy sopimuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on sopimus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Andersson, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Apukka, Aula, Backman, von Bell, Björkenheim, Enestam, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Hurskainen, Håkämies, Iivari, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Komi, Korhonen, Korkea-oja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen,

Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, Laurila, Lax, Lehtinen, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Muttillainen, Myller, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Nyby, Näsi, A. Ojala, O. Ojala, Ollila, Paasio, Paloheimo, Pekkarinen, Peltari, Perho-Santala, M. Pietikäinen, Pokka, Polvi, Polvinen, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rask, Rauramo, O. Rehn, Renko, Renlund, Rimmi, Rinne, J. Roos, Rusanen, Ryytänen, Rätty, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savolainen, Seivästö, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Särkijärvi, Tenhiälä, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Ukkola, Urpilainen, Wahlström, Vanhanen, Vehkaoja, Westlund, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät edustajat Jurva, Kohijoki, Mäkelä ja Suhonen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Astala, Biaudet, Donner, Dromberg, Gustafsson, Hiltunen, Huuhtanen, Hämäläinen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kauppinen, Koistinen, Lahtinen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Lehtosaari, P. Leppänen, Louvo, Luttinen, Metsämäki, Morri, Norrback, Paakkinen, Pesälä, S. Pietikäinen, Pykäläinen, Ranta, E. Rehn, Riihijärvi, T. Roos, Rossi, Rönnholm, Salolainen, Savela, Taina, Takala, Tennilä, Törnqvist, Uosukainen, Varpasuo ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 153 jaa- ja 4 ei-ääntä; poissa 42. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt sopimuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi Venäjän federaation kanssa yhteistyöstä Murmanskin alueella, Karjalan tasavallassa, Pietarissa ja Leningradin alueella tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 9
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen pontteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen pontteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotukset laeiksi patentti- ja rekisterihallituksesta ja patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 25

Talousvaliokunnan mietintö n:o 21

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 21. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—8 §, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 2—7 §, 2 §:n edellä oleva väliotsikko, 8 ja 9 §, 8 §:n edellä oleva väliotsikko, 10 § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 11 § ja sen edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 25 ja 72 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
viidennen lakiehdotuksen 29 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
kuudennen lakiehdotuksen 23 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
seitsemännen lakiehdotuksen 51 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
kahdeksannen lakiehdotuksen 29 ja 31 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä

Ensimmäinen varapuhemies:
Päiväjärjestyksestä poistetaan 5)—15) asia.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18 (HE 49)

17) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 7 (HE 53)

18) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 5 (HE 55)

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 14.15.

Täysistunto lopetetaan kello 14.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

